

32/A/2021

POSTANOWIENIE
z dnia 15 kwietnia 2021 r.
Sygn. akt S 1/21

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Julia Przyłębska – przewodniczący
Stanisław Piotrowicz – sprawozdawca
Justyn Piskorski
Bartłomiej Sochański
Wojciech Sych,

w związku z wyrokiem z 15 kwietnia 2021 r. (sygn. K 20/20),

p o s t a n a w i a:

na podstawie art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393) przedstawić Sejmowi – w celu zapewnienia spójności systemu prawnego Rzeczypospolitej Polskiej – uwagi o stwierdzonych uchybieniach w przepisach regulujących kadencyjność konstytucyjnych organów państwa.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

1. W wyroku z 15 kwietnia 2021 r. (sygn. K 20/20) Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 3 ust. 6 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2020 r. poz. 627; dalej: uRPO) jest niezgodny z art. 209 ust. 1 w związku z art. 2 i w związku z art. 7 Konstytucji oraz że przepis ten traci moc obowiązującą po upływie trzech miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw.

2. Rozpoznając wniosek grupy posłów, Trybunał Konstytucyjny zwrócił uwagę na istnienie w systemie prawnym Rzeczypospolitej Polskiej takich przepisów regulujących kadencyjność jednoosobowych konstytucyjnych organów państwa, względem których można sformułować zarzuty niezgodności z Konstytucją analogiczne do zarzutów sformułowanych i uwzględnionych przez Trybunał w sprawie o sygn. K 20/20.

2.1. Zgodnie z art. 205 ust. 1 Konstytucji, Prezes Najwyższej Izby Kontroli (dalej: Prezes NIK) jest powoływany przez Sejm za zgodą Senatu na 6 lat. Art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2020 r. poz. 1200) stanowi, że po upływie kadencji Prezes NIK pełni obowiązki do czasu objęcia stanowiska przez nowego Prezesa NIK.

2.2. W świetle art. 227 ust. 3 Konstytucji, Prezes Narodowego Banku Polskiego (dalej: Prezes NBP) jest powoływany przez Sejm na wniosek Prezydenta na 6 lat. Z art. 9a ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim (Dz. U. z 2020 r. poz. 2027)

wynika, że po wygaśnięciu kadencji Prezesa NBP z powodu jej upływu dotychczasowy Prezes NBP pełni obowiązki do czasu objęcia obowiązków przez nowego Prezesa NBP.

2.3. Trybunał wskazuje, że w odniesieniu do zakończenia kadencji Prezesa NIK i Prezesa NBP ustawodawca przyjął analogiczne regulacje na poziomie ustawowym do regulacji uznanej za niezgodną z Konstytucją zawartej w art. 3 ust. 6 uRPO. Wobec jednoznacznego brzmienia przepisów Konstytucji określających długość kadencji Prezesa NIK i Prezesa NBP, tożsame zarzuty naruszenia zasady kadencyjności odnoszą się także do ustawowej regulacji zakończenia kadencji tych organów. Zaistniała sytuacja normatywna wymaga interwencji ustawodawcy, której celem powinno być wprowadzenie stosownych regulacji urzeczywistniających zasady konstytucyjne wskazane przez Trybunał w wyroku w sprawie o sygn. K 20/20.

3. Badając problem kadencyjności jednoosobowych konstytucyjnych organów państwa, Trybunał przeanalizował przepisy regulujące koniec kadencji Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego (dalej: Pierwszy Prezes SN), Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego (dalej: Prezes NSA) oraz Prezesa Trybunału Konstytucyjnego (dalej: Prezes TK). W tym kontekście Trybunał zwrócił uwagę na rozwiązania normatywne przyjęte w sytuacji, w której nie dojdzie do skutecznego wyłonienia przez odpowiednie organy kandydatów na wymienione stanowiska.

3.1. W art. 13a ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2021 r. poz. 154, ze zm.) zostało uregulowane postępowanie na wypadek nieskutecznego przeprowadzenia wyboru kandydatów na stanowisko Pierwszego Prezesa SN. Na podstawie powołanego przepisu, jeżeli kandydaci na stanowisko Pierwszego Prezesa SN nie zostali wybrani zgodnie z zasadami określonymi w ustawie, Prezydent niezwłocznie powierza wykonywanie obowiązków Pierwszego Prezesa SN wskazanemu przez siebie sędziemu Sądu Najwyższego (§ 1). W terminie tygodnia od dnia powierzenia wykonywania obowiązków Pierwszego Prezesa SN sędzia, któremu obowiązki te powierzono, zwołuje Zgromadzenie Ogólne Sędziów Sądu Najwyższego, któremu przewodniczy, w celu wyboru kandydatów na stanowisko Pierwszego Prezesa SN (§ 2).

3.2. Na podstawie art. 185 Konstytucji, Prezes NSA powołuje Prezydent na sześcioletnią kadencję spośród kandydatów przedstawionych przez Zgromadzenie Ogólne Sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego. W świetle art. 44 § 2 ustawy z dnia 25 lipca 2002 r. – Prawo o ustroju sądów administracyjnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 137), kandydatów na stanowisko Prezesa NSA wybiera Zgromadzenie Ogólne Sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego spośród sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego, którzy w głosowaniu tajnym uzyskali kolejno największą liczbę głosów. Wybór powinien być dokonany nie później niż trzy miesiące przed upływem kadencji urzędującego Prezesa NSA. W przypadku opróżnienia stanowiska w trakcie kadencji, wyboru kandydatów dokonuje się w terminie jednego miesiąca.

3.3. Zgodnie z art. 11 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: uotpTK), Zgromadzenie Ogólne przedstawia Prezydentowi kandydatów na stanowisko Prezesa TK w terminie miesiąca od dnia, w którym powstał wakat. Od dnia powstania wakat do czasu powołania Prezesa TK, pracami Trybunału kieruje sędzia Trybunału posiadający najdłuższy, liczony łącznie, staż pracy: 1) jako sędzia w Trybunale; 2) jako aplikant, asesor, sędzia w sądzie powszechnym; 3) w administracji państwowej szczebla centralnego.

3.4. Mając na względzie powołany stan normatywny, Trybunał Konstytucyjny zwraca uwagę na brak przepisów regulujących sytuacje, w których nie dojdzie do wyboru kandydatów na stanowisko Prezesa NSA, ich wybór będzie nieskuteczny albo z jakichś innych względów stanowisko Prezesa NSA nie zostanie obsadzone. Stosowne regulacje na wypadek takich sytuacji istnieją natomiast w odniesieniu do urzędu Prezesa TK i Pierwszego Prezesa SN.

Kierując się dbałością o spójność systemu prawnego Rzeczypospolitej, Trybunał postanowił zasygnalizować Sejmowi istnienie luki w przepisach dotyczących wyłaniania kandydatów na Prezesa NSA w sytuacji, gdy po upływie kadencji Prezesa NSA nie dojdzie do skutecznego wyboru kandydatów na to stanowisko.

Z powyższych względów Trybunał Konstytucyjny – na podstawie art. 35 ust. 1 uotpTK – postanowił jak w sentencji.